

Mesél a múlt, beszél a jelen

Bemutatkozik a Palotás Gábor Általános Iskola

A beszéd az egyik legtermészetesebbnek tűnő emberi sajátosság. De belegendoltak már abba, mennyi nehézséget okoz egy kisgyermeknek, ha nem vagy későn kezd el beszélni, esetleg érthetetlen a beszéde? Hogyan támogatják a logopédiai megsegítést igénylő gyermekeket Budapesten?

Szöveg: **Gáti-Bóti Mariann** intézményvezető

A Klebelsberg Központ által fenntartott és működtetett iskolák között van egy nagyon különleges: a Palotás Gábor Általános Iskola. A 9 évfolyamos, logopédiai általános iskola Budapest II. kerületében, Húvösvölgy jó levegőjű, csendes részén található.

Az egykor Vadorzó, ma Ötvös János utcai épület számos izgalmas korszakot élt meg. A környék a 20. század elején nyaralóvezet volt, vendéglőkkel, kirándulóhelyekkel, szanatóriumokkal. Az iskola kertjéből látszik annak a szomszédos, Húvösvölgyi úti szanatóriumnak a toronyszobája, ahol utolsó éveiben Ady Endre élt.

Az épület a két világháború között idős papok otthona volt, mely már 1920-ban létezett. A Vallás és Közköztartási Minisztérium működtette egy alapítványon keresztül, és 1950-ig a világi papok nyugdíjas otthonául szolgált.

Az 1950-es években átmenetileg kerületi fiú általános iskolai osztályok is működtek benne, ám a diákokat átköltöztették az akkor alakult Szabó Lőrinc Általános Iskolába. 1958-ban a fővárosban olyan sok volt az ottontalan, elhagyott gyermek, hogy a Kállai Éva utcai átmeneti otthonban a zsúfoltság már elviselhetlenné vált. A gyermekek között rendkívül nagy számban voltak fogyatékosok. Az Ötvös János u. 7. szám alatti épület egy ideig üresen állt, így került sor egy gyógy-pedagógiai intézmény kialakításának előkészületeire. 1959. április 20-án hatvan 12–14 éves, enyhe értelmi fogyatékos, állami gondozott fiúgyermeket költöztettek a kiürült épületbe. Abban az évben két előkészítő és egy első osztályt indítottak.

A nagyszámú beszédhibás gyermek beszédjavítását elsőként Nagy Éva logopédus kezdte el. Az intézmény létesítésének második tanévében már négy 15 fős osztály létezett. A máig is jellemző öt alsó tagozatos osztály az 1968/69-es tanév óta működik, igaz kezdetben még csak 72 fős volt a tanulói létszám.

A 1970-es években az osztályterekben olajpadló és szénfűtéses cserépkályhák voltak. A 24 fős hálótermekben vaságyakon szállásolták el a tanulókat. Az intézmény az évtizedek során elhasználódott, korszerűsítésre szorult. Központi fűtést vezettek be, a hálótermeket átalakították kisebb méretűvé, és kényelmesebb faágyakat hoztak. Devecsei László pedagógus, későbbi igazgató – maga is állami gondozott lévén – kijárta, hogy a gyermekek barátságosabb környezetben éljenek, és tetszetősebb, változatosabb ruházatban járjanak.

A többségükben biztos családi háttér nélküli gyermekek állandó pedagóguspáros általi megsegítése eredményesnek bizonyult, s közben pedagógiai céljaik elérésének szolgálatába állíthatták az épület kedvező környezeti adottságait is, így az 1975/76-os tanévtől már minden osztály iskolaotthonossá lett. Az 1975-ös év jelentős eseménye volt a szomszéd telek birtokbavétele. 1977-ben Devecsei László igazgató jó szervezésének és a kerületi fiatalok közreműködésének eredményeképpen felavathattak két sportpályát és játékteret is. Hogy oldják a nevelőotthoni élet monotonosságát, patronálók segítségével kirándulásokat, programokat szerveztek a bentlakó gyerekeknek, ajándékokkal halmozták el a nevelteket.

Gáti-Bóti Mariann intézményvezető

1979-től a megfelelő speciális intézménybe való beiskolázásukig az intézmény adott helyet a halmozottan sérült, értelmi és hallássérült óvodások csoportjainak is. A sokéves szurpedagógiai (hallássérültek pedagógiája – *a szerk.*) gyakorlattal rendelkező, 1980-tól intézményvezető Horváth Kamillóné irányításával az akkori gyógypedagógusok hatékonyan tevékenykedtek az ágazat e területén is.

Az iskolát 1982 és 1994 között Bánáti Péterné igazgatta, aki 35 éven keresztül végezte a sérült gyermekek fejlesztését az Ötvös János utcában. Legendás szakmaisága és lojalitása ma is követendő példa számunkra.

Az iskola újabb profilváltása már Szabó Attiláné vezetése alatt valósult meg 1994–1998 között. Budapest Főváros Önkormányzata – mint fenntartó és működtető – támogatta a szakmai elképzeléseket, és megteremtette a korszerű oktatási körülményeket a „beszédjavító” osztályok elindításához. Az új profil kapcsán merült fel az igény, hogy iskolánk új nevet is kaphasson. Intézményünk névadója, dr. Palotás Gábor orvos, gyógypedagógus a hazai logopédia egyik legnagyobb alakja volt. Intézményünk fennállásának 40. évében, 1998-ban vette fel a nevét.

A logopédiai iskolai osztályok felmenő rendszerét igazgatóként Gronskiné Apor Ilona vezette. Szívügye volt a nehéz szociális helyzetben élő, gyakran állami gondozásban nevelkedő kisgyermekek gyógypedagógiai megsegítése. Az intézmény 2004-ben nagyszabású felújításon, bővítésen esett át. A gyermekek azóta megújult, modern környezetben, ugyanakkor családias légkörű intézményben tanulhatnak. A folyamatosan zajló változásokat 2014 óta Gáti-Bóti Mariann igazgató menedzseli. Gyönyörű környezetben, elhivatott, innovatív pedagógusok és gyógypedagógiai asszisztensek segítik a hozzánk érkező gyermekeket, hogy általános iskolás éveiket boldogan, sikeresen, aktívan tölthessék el, hogy közelebb kerülhessenek az önálló élet lehetőségéhez.

Iskolánk elsősorban olyan gyermekeknek nyújt segítséget, akik súlyos beszédhibával, nyelvi zavarral küszködnek, tanulási nehézséggel veszélyeztetettek, vagy már kialakultak náluk a diszlexia, a diszgráfia vagy a diszkalkulia tünetei. Valamennyien fokozott segítséget igényelnek az olvasás, írás elsajátításában, később azok eszközzintű kihasználásában, továbbá egyéni vagy kiscsoportos, többnyire intenzív logopédiai ellátásra van szükségük. Mindennek érdekében kis létszámú osztályokat indítunk, és 1. osztálytól egészen 8. osztályig figyelembe vesszük a gyermekek egyéni haladási ütemét. A sokoldalú megsegítésben a gyógypedagógusokon kívül mozgásfejlesztők, terapeuták és gyógypedagógiai asszisztensek is részt vesznek.

Jelenleg 9 évfolyamon 108 gyermek tanul iskolánkban. A gyermekek a Pedagógiai Szakszolgálat szakértői bizottságainak javaslata alapján kerülhetnek a Palotás Gábor Általános Iskolába. Minden tanulónk sajátos nevelési igényű, speciális, gyógypedagógiai megsegítést igényel és kap a tanulásban.

A bevezető és kezdő szakaszban iskolaotthonos rendszerben nevelünk, oktatunk. Az olvasás tanítása szótagoló, Meixner-módszerrel történik. A tanulóknak nyugodt haladási tempót biztosítunk, ezért az olvasás és írás elsajátítását két évre tervezzük. A betűk írástanításának időszakát megelőzi egy mozgásügyesítő, előkészítő időszak, amely megalapozza a biztos ceruzafogás, vonalvezetés kialakulását. Fontosnak tartjuk a gyakorlati tapasztalatokon alapuló ismeret elsajátítását, a tananyag biztos megértése érdekében nagy hangsúlyt fektetünk a minél változatosabb szemléltetésre. A diákok a tanulás minden területén számtalan, gondosan kiválasztott szemléltetőeszközt vehetnek igénybe.

5. osztálytól idegen nyelvként angolt tanulnak a gyerekek. A nyelvi órák főként beszédcentrikusak, kommunikációs játékokkal, dalokkal, mondókákkal színesítve. ▶

Hatalmas, 300 négyzetméteres tornateremmel és az iskolát övező parkkal, játszó- és sportudvarral büszkélkedhetünk, ahol tanulóink igen szívesen mozognak, játszanak. Számos szabadidős tevékenységi lehetőséget próbálunk biztosítani az érdeklődők számára.

A logopédiai munkaközösség tagjai a logopédiában használt fejlesztésszemléletű diagnosztikus eljárások számbavételével alakítják ki a növendékek egyéni fejlesztési tervét, csoportbeosztását. A gyermekek teljesítményprofilját a könnyebb átláthatóság érdekében táblázatban rendszerezzük, változásait folyamatosan figyelemmel kísérjük, az egyéni fejlesztési tervet pedig szükség szerint alakítjuk. Az egységes szemléletű, azonos színvonalú ellátás érdekében szükségesnek tartottuk egy nyomon követő vizsgálati rendszer kidolgozását az iskolában tanuló valamennyi korcsoportban, amelyet az évek során gyűjtött tapasztalataink alapján folyamatosan készítettünk elő és vizsgálati kézikönyvben rögzítettünk. A kapott eredményekről a szülőket folyamatosan írásban tájékoztatjuk. Az iskolában több logopédiai csoporton belül fejlesztjük a tanulókat, jól felszerelt, barátságos foglalkoztató szobákban. Szervezeti felépítésünk lehetővé teszi a logopédiai ellátáson belüli specializálódást, így egy-egy állandó csoportban látjuk el a számolási nehézségekkel és dadogással küzdőket. Az iskolában tanulók többsége intenzív logopédiai ellátásra szorul. Elmondhatjuk, hogy az egyéni fejlesztést szem előtt tartó, speciális módszereket alkalmazó folyamatos megsegítésre igen nagy szükség van.

Az elmúlt években intézményünk egyre nyitottabbá vált, rendkívül sok érdekes és színvonalas kulturális program, projektnap és témahét színesíti a tanévet. Tanulóink iskolai ünnepeken, projektnapokon, házi- és fővárosi versenyeken mutathatják meg elért eredményeiket, tehetségüket.

Jó gyakorlataink:

■ **A 9 évfolyamos iskola**

Iskolánk sajátossága, hogy az 1. évfolyam tananyagát két részre bontva, két tanév alatt sajátítják el tanulóink. Ez lehetőséget ad a „step by step” elvnek alapján való lassabb haladási tempóra, az új ismeretek részletesebb elsajátítására, a gyakorlásra és az óvoda utáni 1. általános iskolai év játékosabb bevezetésére. A hosszabb alapozó szakasz eredményeképp az olvasás-írás és számolás elsajátítása jobb eredményeket predesztinál a 2. osztály végére a beszédfigyelmet és súlyos tanulási zavarral küzdő gyerekeknél.

■ **Iskolaotthon, avagy az egész napos iskola rendszere**

Intézményünk sajátos szervezeti fejlődésének egyik hozadéka volt, hogy az 1971/72-es tanévtől – az országban szinte elsőként – bevezettük a tanórát kiegészítő, ma egész napos iskolaként aposztrofált szervezési formát. A beszédfigyelmet és súlyos tanulási zavarral küzdő tanulóink számára így biztosítjuk, hogy a tanítási napok 1–2. órájában együtt vehessenek részt a számukra különösen nehéz magyar- és matematika-tanórákon, majd a 3. tanítási órában a logopédia- és/vagy mozgásfejlesztő foglalkozások következnek. Ezzel párhuzamosan a csoportban maradó tanulókat gyógypedagógusok fejlesztik: ekkor valósul meg a tehetséggondozás és a hátránykompenzáló fejlesztés is.

A tanítás 8. órája így délután 4 órakor ér véget, de a munkaszervezési forma az iskola keretei között megteremt a tanulóknak a másnapi órákra való felkészülést, majd azt követően a családdal töltött értékes közös tevékenységek lehetőségét is.

■ **Mozgás- és logopédiai fejlesztések az iskolában**

Diákjainknak az iskolai tanórát kiegészítve biztosítjuk a mozgásfejlesztést, illetve a logopédiai fejlesztéseket egyéni és/vagy kiscsoportos formában. Szakmai tapasztalataink azt mutatják, hogy ahogy a gyermekek spontán és szervezett nagymozgásai fejlődnek, azzal párhuzamosan ügyesedik a finommotorikájuk és a beszédmozgásuk is.

Nagy hangsúlyt helyezünk a szabadtéri játék és mozgás biztosítására. Hisszük, hogy a mozgásfejlesztés nemcsak steril tornatermi keretek között hatékony, hanem legalább ilyen fontos az egyenletes talajon, természetes, zöld környezetben való játék és mozgás is. Az iskolában jelenleg hat logopédus dolgozik a gyerekek kommunikációs fejlesztésének területén. Külön csoportokban segítjük a dadogó és a súlyos számolási zavarral küzdő diákjaink fejlődését.

■ **Digitális iskola – innovatív iskola**

Általános iskolai képzésünkben a 6–16 éves tanulókkal foglalkozunk. A sikeres tanulás-tanítás egyik eleme, ha nemcsak arra figyelünk, mit tanítunk,

hanem szemléletet váltva prioritásként a *Kiknek?* és a *Hogyan?* kérdésekre fókuszálunk. A jelenlegi általános iskolás korosztály többségében a Z generáció tagja, illetve érkeznek az alfák, akik már a digitális környezetben cseperedtek. Számukra természetes a digitális eszközökkel való kommunikáció, a szupergyors információáramlás, a multitasking. A tananyag lényegi elemei nem sokat változtak az elmúlt 30-40 évben, de hogy hatékonyan adhassuk át ezt a tudásanyagot, pedagógusainkkal beemeltük módszertani kosarunkba a digitális iskola elemeit. A tanulók életkorának megfelelő applikációkkal, programokkal és eszközökkel háttérbe szorítottuk a ma már kissé elavult frontális oktatást, és teret engedünk a kooperatív, a projektalapú és interaktív tanulásnak-tanításnak.

Nagy eredménynek érezzük, hogy iskolánk elnyerte a Microsoft Innovatív Iskola címet, továbbá hogy kollégáink részt vesznek sajátos nevelési igényű tanulók számára fejlesztett digitális tananyagok kidolgozásában. Nálunk már a legkisebbek is találkoznak a tanulás során a micro:bitekkel, padlórobotokkal, oktatást segítő applikációkkal. Módszertani tudásunkat folyamatos fejlődés, innovatív megoldások és rugalmas oktatásszervezés jellemzi.

■ Környezeti nevelés

Tudjuk, a jövőnk a ma általunk nevelt-tanított gyerekeken múlik. Fontos vállalásunk a környezettudatos nevelés kialakítása, megőrzése és továbbfejlesztése. Ehhez kapcsolódva évente kb. 10-30 rendezvényt szervezünk, melyen egy-egy osztály, életkori csoportok vagy akár a teljes tanulói és pedagógusi közösség aktívan részt vesz. Fontosnak tartjuk, hogy az információk ne maradjanak a kapun belül, ezért az ilyen jellegű intézményi programokra mindig szeretettel várjuk tanulóink családtagjait is. Lelkes és kreatív kollégáink az elmúlt években több élő és kiválóan működő szakmai-partneri kapcsolatot alakítottak ki. Ezekről a programokról szinte mindig készül képes és/vagy videós dokumentáció. Kihaszánálva a közösségi média erejét, az erről szóló információk és képanyagok leginkább iskolánk Facebook-profilján érhetőek el (www.facebook.hu/palotasiskola).

Tanulóink mindegyike sajátos nevelési igényű, számukra külön fontos, hogy az új ismereteket cselekvésbe ágyazva adjuk át. A teljesség igénye nélkül néhány az elmúlt évek kiemelt ökoiskolai projektjeiből:

- Zöld Járat: előadások az energiatakarékosságról, a fizikai összefüggésekről, a megújuló energiákról;
- FKF-előadások a hulladék és szemét kategóriájáról, a szelektív hulladékgyűjtésről, a komposztálásról;
- a víz világnapja;
- a madarak világnapja;
- a Föld világnapja évente, rendszeresen;
- látogatás a Fővárosi Csatornázási Művek szennyvíztisztító telepein;
- látogatások a hulladéktelepeken;
- garázsvásárok tartása gyerekeknek (csak cserebere alapon) és felnőtteknek;
- „Legyél te is tudatos vásárló!” projektnapok;
- madárgyűrűzés;
- szemétszedési akciók;
- egészségvédelmi napok, egészséges táplálkozás, fair trade-programok.

A beszéd- és nyelvi zavarral küzdő gyermekek (beszéd-fogyatékosok) helyzetét a társadalom hajlamos könnyedén venni, pedig gondoljunk csak bele: ezek a zavarok hasonló szociális nehezítettséget okoznak, mint egy érzékszervi (látás/hallás) sérülés: az információkhoz való hozzáfutás, az interaktív részvétel a mindennapi helyzetekben sokszorosan összetett, bonyolult folyamattá válik segítség nélkül. Nehézséget okoz a hagyományos iskolai életben a kapcsolatteremtés, a szóbeli és írásbeli számonkérések megfelelő szintű teljesítése, a középfokú beiskolázás és a szakképzettség megszerzése is. Mivel verbálisan többnyire nehézséget okoz a gyors kommunikáció, lehetőségeik beszűkülnek a munkavállalás területén is. Természetesen a nyelvi zavarok körképe igen változatos, az enyhébb esetektől az egészen súlyos, esetleg halmozott fogyatékoság szintjéig, de közös elemük, hogy semmiképp sem tipikus a nyelv- és személyiségfejlődésük.

Sajnos a hazai gyakorlatban nem áll rendelkezésre értékelhető statisztikai adat a beszéd-fogyatékos és/vagy súlyos tanulási zavarral küzdő gyerekek (és felnőttek) számáról. Azt azonban látjuk, hogy e problémák jellegzetességei már kisgyermekkorban sajátos tünetegyüttesként jelentkeznek, és nagy szükség van (lenne) logopédiai óvodákra és logopédiai általános iskolákra. A Palotás Gábor Általános Iskola talán legnagyobb erőssége, hogy komplex segítséget tud nyújtani a teljes általános iskolai életszakasz során erre az igen heterogén, sokféle súlyossági fokban megjelenő tünetegyüttesre.

Büszkék vagyunk arra, hogy tantestületünk szakmai munkáját 2018-ban az emberi erőforrások minisztere Elismerő Oklevéllel jutalmazta.

Nap nap után azon munkálkodunk, hogy szívből, örömmel minden lehetőséget biztosítsunk diákjainknak!

www.palotasiskola.com
www.facebook.com/palotasiskola